

Täysistunto

Tiistai 8.2.2022 klo 13.59—17.53

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 236/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.27 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kyseessä on laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. Esityksen keskeiset sisällöt liittyvät kahden lain muutokseen: ensinnäkin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettua lakia ja samalla myöskin finanssivalvonnasta annettua lakia on tarkoitus muuttaa.

Tämä esitys on valmisteltu valtiovarainministeriön asettamassa, rahanpesusääntelyn osittaisuudistusta tarkastelleessa laaja-alaisessa työryhmässä, jonka toimikausi kesti viime vuonna kahdeksan kuukautta. Työryhmä hyväksyy hallituksen esityksen luonnoksen yksimielisesti.

Nämä ehdotetut lainmuutokset, arvoisa puhemies, perustuvat EU:n neljännen rahanpesudirektiivin kansallisessa täytäntöönpanossa havaittuihin puutteisiin — siis kansallisella tasolla havaittuihin puutteisiin — ja lisäksi OECD:n alaisen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän Suomen maa-arvioraportissa esitettyihin toimenpidesuosituksiin sekä muihin kansallisiin lainmuutostarpeisiin. Esityksen tarkoituksena on tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja tukea rahanpesu- ja terrorisminrahoittamisrikosten selvittämistä ja niiden paljastamista ja sitä kautta lisätä yhteiskunnan vakautta ja samalla suojata rahoitusjärjestelmää väärinkäytöksiltä.

Esityksessä ehdotetaan muun muassa selkeytyksiä rahanpesulain soveltamisalaan ja lisättäväksi rahanpesulakiin uusi epäilyttävän liiketoimen määritelmä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan asiakkaan tuntemista koskevien velvoitteiden muuttamista tietyiltä osin — esimerkiksi siten, että ilmoitusvelvollisen olisi jatkossa varmistettava riittävin toimin, että EU:n pakoteasetuksen mukaisten tahojen tai keskusrikospoliisin jäädyttämis päätöksen mukaisten tahojen varat jäädytettäisiin, että näille tahoille ei luovutettaisi varoja ja että tuntemisvelvoitteisiin myöskin tulisi tässä yhteydessä poikkeus, joka koskisi yleisen edunval-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2022 vp

vojan henkilöllisyyden todentamista ja tuntemistietojen säilyttämistä. Lisäksi ehdotetaan, että ilmoitusvelvollisella olisi oikeus käyttää ja muutoin käsitellä asiakkaansa tuntemistietona yleisesti saatavilla olevia tietoja rikostuomioista ja rikoksista.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia myös niin kutsuttujen poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden määritelmään ja heihin liittyvään tehostettuun tuntemisvelvollisuuteen.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että rahanpesulain noudattamista valvovat viranomaiset ja asianajajayhdistys saisivat tarkastaa ilmoitusvelvollisen toimintaa etäyhteyksin tietoturvallista menettelyä käyttäen joko kokonaan tai osittain.

Ja vielä lopuksi: esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitoksen lisäämistä rahanpesulain mukaiseksi huolehtimisvelvolliseksi.

Laki tulisi voimaan jo nyt alkaneen vuoden huhtikuussa, mutta osalle ehdotuksista on kuitenkin varattu riittävä siirtymäaika ilmoitusvelvollisille aiheutuvien toiminnallisten ja myös tietoteknisten muutosten vuoksi. Näiden osalta voimaantulo on sitten vuotta myöhemmin, vuonna 23.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Lundén.

17.30 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä, heidän perheenjäseniään ja yhtiökumppaneitaan on arviolta tuhansia Suomessa. Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön määritelmän laajentaminen luo ilmoitusvelvolliselle paineita hankkia tietoja kaupallisista rekistereistä. Tämä voi aiheuttaa kustannuksia sekä asiakkaalle että ilmoitusvelvolliselle. Ehdotettu muutos merkitsee asiakkaan tuntemiseen liittyvän tehostetun tuntemisvelvollisuuden laajentamista suhteessa voimassa oleviin säännöksiin.

Suomessa ei ole sellaista viranomaisen ylläpitämää keskitettyä tietokantaa, josta ilmoitusvelvollinen voisi varmistaa henkilön poliittisesti vaikutusvaltaisen aseman, joten ehdotus saattaa johtaa käytännössä siihen, että ilmoitusvelvollinen joutuu tarkastamaan poliittisesti vaikutusvaltaiset henkilöt kaupallisista lähteistä. Niiden tiedot eivät ole välttämättä luotettavia, ja tämä luo asiakkaiden kannalta yhdenvertaisuusongelman. Näihin henkilöihin kohdistuu ilmoitusvelvollisen asiakkaina rahanpesulain mukainen tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus. Tehostettu tuntemisvelvollisuus edellyttää ilmoitusvelvolliselta korostuneen huolellista menettelyä, mikä tarkoittaa muun muassa normaalia laajempaa selvitystä ja dokumentaatiota asiakkaan toiminnasta ja palvelun käytöstä.

Arvoisa herra puhemies! Ehdotetut muutokset toisivat ilmoitusvelvolliselle enemmän harkintavaltaa sen suhteen, mitä toimenpiteitä asiakkaaseen liittyvä jatkuva riski huomioiden on tarkoituksenmukaista soveltaa, kun otetaan huomioon muun muassa peruste asiakkaan poliittiselle vaikutusvallalle ja se, mitä palveluita ja tuotteita asiakas käyttää, sekä näihin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit. Nämä muutokset tulevat vaatimaan yrityksiltä lisää resursseja ajantasaisten arvioiden tekoon. Näiltä yrityksiltä edellytettävistä lisätoimenpiteistä ei ole hallituksen esityksessä kyetty arvioimaan.

Pidän tarpeellisena, että yritysten koulutukseen ja neuvontaan kohdennetaan resursseja helpottamaan uuden lainsäädännön soveltamista. Myös viranomaisten ylläpitämä rekisteri olisi paikallaan yritysten työmäärän vähentämiseksi ja asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 5/2022 vp

Arvoisa herra puhemies! Tahdon loppuun vielä sanoa henkilökohtaisen mielipiteen: Olen itse vaikutusvaltainen poliittinen henkilö, ainakin vielä 14 kuukautta, ja samalla olen yrittäjä, joka työllistää tällä hetkellä kuusi henkilöä, ja olen maksanut kaikki mahdolliset verot, maksut ynnä muuta. Mutta se turhauttaa, että jos hommaan vaikka leasingkalusteen uuden paalaimen meidän yritykseen, niin joudun kaikki yrityksen kolmen vuoden tilinpäätöstiedot lähettämään eteenpäin joka asiassa — on korttimaksut ynnä muuta ynnä muuta. Sen halusin vain tuoda julki, että se on mielestäni yrittäjän kannalta aika turhauttavaa byrokratiaa. — Ei muuta, kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Grahn-Laasonen.

17.33 Sanni Grahn-Laasonen kok: Arvoisa puhemies! Ministeriä haluan kiittää siitä, että esittelitte eduskunnalle tämän lain, joka käsittelee rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä. Tähän liittyviä kokonaisuuksia eduskunnassa talousvaliokunta on käsitellyt useissa yhteyksissä ja pitänyt erinomaisena sitä, että Euroopan unionin tasolla on kunnianhimoisesti tartuttu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ylikansallisella yhteistyöllä ja myös kehitetty sen ympärillä olevaa sääntelyä.

Samaan aikaan on tietysti tärkeää ottaa huomioon se, että — aivan niin kuin edellä puheenvuorossa kuulin — sekä finanssisektorin että yritysten sääntelytaakka on viime vuosina kasvanut merkittävästi näistä hyviä tarkoituksia varten säädetyistä uusista velvoitteista, ja siksi olemme velvoitettuja täällä eduskunnassa jokaisen esityksen kohdalla myös tätä puolta arvioimaan. Eli samaan aikaan kun rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä tehdään, pitää kuitenkin huolehtia siitä, että se ei kohtuuttomasti lisää rehellisesti toimivien yritysten ja finanssialan sääntelyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, hallintovaliokunnan ja lakivaliokunnan on annettava lausunto.